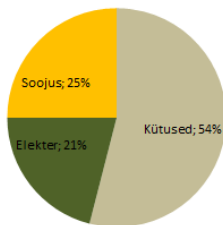

Lugupeetud koduomanikud!

Energiakulude jaotus kodutarbijatele, energia järgi

Mõistmaks võimalusi oma energiakulusid ohjata heidame korra pilgu koduomanike energiakulutuste sisule: üle poole tarbitud energiakogusest moodustavad erinevad kütused ning ülejäänud enam-vähem võrdselt soojusenergia ja elektrienergia tarbimine.

Alustame kütustest. Konkurentsituult suurima osa tarbitud energiakoguse järgi kodumajapidamistes moodustavad erinevad puitkütused – üle 55%, bensiin, diisel ja kütteõli umbes kolmandiku ning ülejäänud kokku suurusjärgus 10%. Kuna importkütuste hinda me mõjutada ei suuda ning suurima osa kütustest moodustab puit erinevates olekutes, tasubki vaadata puitkütuseid.

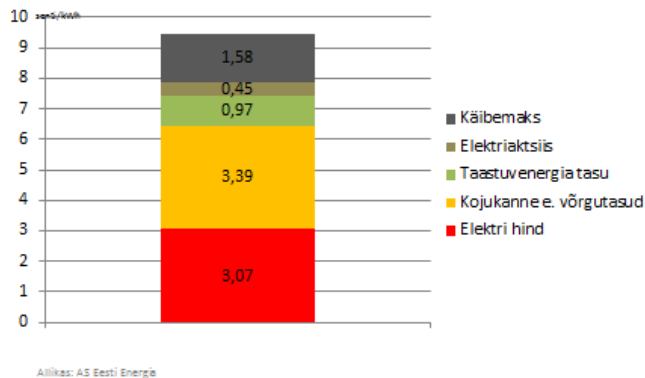
Majandusministri initsiatiiv „Kõik-see-mees- metsa-raiuma“ on rahvatervise edendamise vaatepunktist küll tänuväärne ettevõtmine, kuid puitkütuse hinda kodutarbijale see ei mõjuta. Iga metsaomanik soovib oma metsast saadavat tulu maksimeerida ning kuna hinna turul kujundavad suurtarbijad ja regionaalne puiduturg, siis pole alust eeldada, et metsaomanikud kodutarbijaid metsakasutuses eelistaksid. Ka tuleb arvestada transpordikulude kiiret osatähtsuse kasvu kõigis kulutustes, mistõttu näiteks minul metsaomanikuna oma metsast omatarbeks küttepuid teha pole majanduslikult mõistlik. Majandusloogikat järgides võiks eeldada kütusehindade kahanemist juhul, kui sama heaolu tootmiseks kasutaksid suurtarbijad vähem toorainet, sõnaga - oleksid energiaefektiivsemad. Jättes kõrvale ülejäänud majandusharud ning keskendudes vaid energiamajandusele peaksime tarbijatena nõudma puiduressursi ebaefektiivse kasutuse vähendamist. Ses mõttes on õigustatud Narva olemasolevates ja kavandatavates uutes plokkides kasutatava puidu osas hambutud – isegi juhul, kui see ei muuda regionaalset puiduhinda, saaksime seal Narva jõe soojendamiseks raisatud ja raisata kavandatud puiduenergiaga kaetud vähemalt kolmandiku kogu Eesti kodutarbijate poolt kasutatavast soojusenergiast.

Soojusenergia.

Eestis on käesoleva Euroopa Liidu rahastamisperioodi jooksul märkimisväärselt investeeritud katlamajade kaasajastamise ning kütetorustike ja –seadmete soojuskadude vähendamisse. Kindlasti on siin parandamisruumi, eelkõige soojuskadude vähendamisel torustikes, kuid probleem on hoopis mujal – meie mõttelaadis, mis peab soojatootmise kohalikuks mureks ja elektritootmise ja selle kojukande kellegi teise – eelkõige riigi – mureks.

Kuna kaugküttesoojuse maht Eestis on viimaste aastate jooksul vähenenud ning elektritarbimise maht kasvanud ning eeldada võib selle suuna jätkumist ka tulevikus, siis teen siin kiire hüppe kaugküttesoojuse juurest elektrimajandusse, kus ootavad meid ees kõige suuremad muutused.

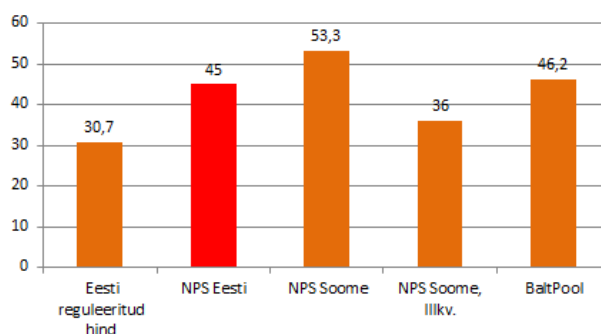
Elektriarve 2012.aastal

Nimelt, pisut enam kui 11 kuu pärast avaneb Eestis lõplikult elektriturg ning ajalukku läheb üks viimaseid administratiivsete otsustega juhitud majandusvaldkondi Eestis – elektrimajandus. Paraku kaasneb majanduskorralduse muutumisega tarbija jaoks hinnatõus, mille suurust saab vaid spekulatiivselt hinnata.

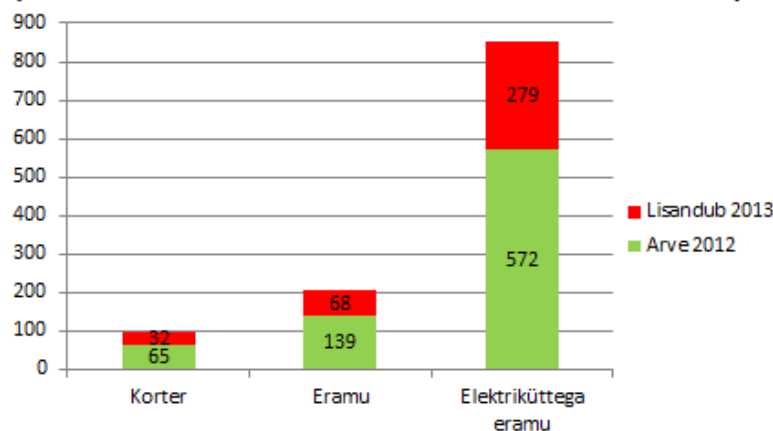
Kõigepealt peame mõistma, et elektri hind moodustab täna vaid ligi kolmandiku meie keskmisest elektriarvest, ülejäänud on suurima osakaaluga võrgutasud ning riiklikud koormatised: taastuenergia tasu, elektriaktsiis ja käibemaks. 2013. aastal muutub vaid elektri hinna komponent ehk pildil punasega märgitu tulp. Lisaks eeldatavale hinnatõusule peame avatud elektrituru kontekstis arvestama ka hindade olulise kõikumisega aasta lõikes.

Elektri hinna komponent muutustes: hinnad 2011, 9k. EUR/MWh

Selle kõikumise illustreerimiseks on järgmine pilt, kus vasakus tulbas on meie praegune administreeritud elektri hind, vasakult teises Eesti piirkonna turuhind tööstustarbijatele, kelle jaoks turg on olnud avatud juba üle 1,5 aasta ning ülejäänud tulpades Soome ja Leedu elektrituru piirkondade elektri hinnad. Ilmselt on mõistlik ja konservatiivne eeldada, et kodutarbija hind 2013.aastal on vähemalt sama, mis tööstustarbija eelmisel aastal.

Elektriarve suurenemine 2013.aastal (eelduseks elektrihind 4,5 senti/kWh)

3

Kui me sellise eelduse teeme ja võtame aluseks AS Eesti Energia poolt pakutud keskmise elektritarbimise meie kodudes, saame kodutarbija jaoks eeldatava hinnatõusu absoluutväärtuse, mis pildil on punasega. Arusaadavalt on aastas hinnatõusust tulenev enamakstud summa seda suurem, mida suurem on elektritarbimine.

Siit jõuame esimese, samas paljuleierdatud tõdemuseni meie võimalustest energiahindade mõjutamisel: odavam energia on tarbimata jäetud energia, ehk energiaefektiivsus kodudes. Ma ei kavatsen siinkohal peatuda erinevatel viisidel ja tehnoloogiatel, kuidas seda teha. Suurimaks väljakutseks energiasäästulahenduste realiseerimisel on vajaminev raha, õigemini selle puudumine kodutarbijatel. KredEx-i poolt kortermajade renoveerimiseks antud sooduslaenuid ja tagastamatu abi on loomulikult õige asi, kuid see on olemaolevat elamufondi arvestades kõõmas ning eramajade omanikele taolisi lahendusi täna veel pole. Kuna energiamajandus on ja tõenäoliselt jääb pikaks ajaks valdkonnaks, millele riigid viisil või teisel peale maksavad, peaks ka Eesti riik senisest enam olema huvitatud energiasäästumeetmetesse rahapaigutamisest. On üldteada rusikareegel, mis ütleb, et 1 energiasäästu investeeritud rahaühik asendab 2 energiatootmise kulutamata jäetud rahaühikut. Ning siiski on energiasäästuinvesteeringute tasuvusaeg, mis tihti võib olla 7-10 aastat, koduomanikule tihti raske kanda. Ühe võimalusena selle patiseisu ületamiseks oleks vaja tekitada eestvedav tegevus vastava energiateenuse pakkumiseks turul, sest ettevõtluse jaoks on sellise tasuvusajaga projektid igati mõistlikud. Sellisel juhul saaksid koduomanikud näiteks 10-aastase stabiilse ja garanteeritud energiakulude taseme, ettevõtte aga sama perioodi jooksul investeeringust tuleneva reaalkulude vähenemisest saadava kasumi. Kuid meil on veel võimalusi kodukulude vähendamiseks. Ma väidan, et tarbijate-poolne tõhusam järelevalve energiaturgudel toimuva osas annaks meile olulist lisaressurssi energiasäästuinvesteeringute rahastamiseks. Toon siin näitena AS Eesti Energia uute põlevkiviplakkide ehitamise. Ühe uue põlevkiviploki maksumus on 650 miljonit eurot, mille maksumaksja turuhinnale lisaks selle eest kilovatt-tundigi vastu saamata kinni peab maksma. Täpsustuseks siinkohal, et uute katelde investeeringukulud turuhinda ei mahu. Eeldades kütte- ja ventilatsioonitööde ning hoonete soojustuse maksumuseks 150 eurot hoone üldpinna kohta, saaksime 650 miljoni euro Narva plakkidesse uputamise asemel energiasäästlikult

rekonstrueeritud ligi 4,5 miljonit ruutmeetrit elamispinda, mis moodustab 22% kogu elamispinnast, eeldusel, et omanikud ise panustavad 50% energiasäästuinvesteeringust.

Sõnum esitatust on lihtne: enne mistahes energiamajandusse antavat toetusraha otsust tuleb otsustajatel selle alternatiivina kaaluda, kas vastava toetuse andmine energiasäästule pole mitte otstarbekam? Sellise dilemma klaarimist tuleb meil veel piisavalt: lisaks põlevkiviplokkide rajamistoetusele gaasivõrkude ost, LNG gaasiterminali ning teiste energiatootmisvõimsuste rajamine.

Meenutades, et elektri hind moodustab vaid kolmandiku elektriarvest, tõusetub küsimus: kuidas vähendada suurima osa, 2/3 elektri kojukande ning riiklike koormistega seotud kulutusi elektritarbimisel? Sama küsimus on tegelikult ka soojustarbimisega. Kiire vastus küsimusele on energiat ise toota. Kiired tehnilised arengud hajaenergeetika väikelahenduste osas lubavad eeldada peatset investeeringukulude vähenemist ning loodetavasti saab majandus- ja kommunikatsiooniministeerium lähiajal ühele poole ka elektri väiketootmisvõimsuste lihtsustatud liitumistingimuste kehtestamisega, mis täna on üheks takistuseks ise elektri ja soojaenergia tootmisel. Hiljuti palju kõneainet pakkunud Siseministeeriumi poolt 29 metsatalude elektriliitumise toetuse projekti raames maksti toetust kokku 1,7 miljonit eurot, elik ligi 60 tuhat eurot liituja kohta. Sama toetussummaga oleks toetuse saajad saanud endale kogu elektritootmiseks vajamineva tehnika koos salvestusvõimsusega ning kulutused elektri ülekandele ning riiklikud maksud olnuksid tulevikus välistatud. Nüüd loodi selle summaga liitumine, kuid elektri eest tuleb endiselt kogu ulatuses maksta. Mõistan, et paljude jaoks pole ise energiatootmine ei sisu ega maksumuse tõttu perspektiivne. Lahendus probleemile seisneb siin ühinemises vastavatesse ühistutesse.

Kolmas võimalus energiakulude vähendamisel on elektriostuks kodutarbijate konsolideerumine. Lisaks elektribörsi hinnale sõltub kodutarbija jaoks elektri hind lepinguperioodi kestusest, tema tarbimisharjumustest, sellest, kas elektrit tarbitakse päeval või öösel, tema tarbimise prognoositavusest ning temaga seotud finantsriskidest. Ka tahavad kaetud saada tema elektrimüüja ja bilansihalduri tegevuskulud ning oodatav kasum.

Olen veendunud, et elektriostuks kodutarbijate konsolideerimine annab meile parema elektrihinna ja paremad lepingutingimused võrreldes üksikult ja eraldi elektrit üldteenuse korras ostes. Selles osas kavatseb Omanike Keskliit võtta initsiatiivi ja tulla kodutarbijale appi. Võimalikelt elektrimüüjatelt pakkumiste küsimine ja lepingutingimuste läbirääkimine ning kodutarbijate nõustamine elektrituru avanemisega seotud küsimustes on tegevused, millega kavatseme algust teha ning palume kõigi oma liikmete toetust sellele initsiatiivile.

Kokkuvõte

Peamised võimalused kodukulude kasvu ohjeldamisel

1. Tarbijapoolse järelevalve tõhustamine energeetikaotsuste üle.
2. Koduomanike ühistegevuse käivitamine energiamajanduses.

 Eesti Omanike Keskliit

Energiakandjate hinnatõus on paratamatu, kogu asja teeb veelgi ebameeldivamaks energiaturgude prognoosimatus ning nende kasvav volatiilsus. Päris kindel võib olla kodukulude järjest kiiremas kasvus juhul, kui me koduomanikena ei võta initsiatiivi ning jääme lootma vaid meie õhukese riigi administratiivsetele otsustele. Kokkuvõtteks tahan öelda, et minu arvates on meil koduomanikena kaks peamist viisi energiakulude kasvu ohjeldamisel ning paremal juhul energiakandjate globaalsest hinnatõusust isegi kasusaamiseks. Esimene võimalus on senisest tõhusama tarbijajärelevalve tekitamine selleks, et mistahes maksumaksjate raha eest tehtavad administratiivsed otsustused kaaluksid lisaks tehnilistele aspektidele tulevikus enam nende mõju kodutarbijale. Teine võimalus on koduomanike ühistegevuse käivitamine energiamajanduses, seda nii energiatoodete sisseostul, energiasäästuprojektide realiseerimisel kui hajaenergeetika projektide realiseerimisel. Soovin, et toetaksite Eesti Omanike Keskliidu initsiatiivi elektri ühisostutegevuste ettevalmistamisel.

Tänan tähelepanu eest.